

aránytalanul kevesebb idő, mint a létét kihordó és annak életteret biztosító világmindenségnek.

Ha pedig a minket földajkáló bolygót s vele mi magunkat is elpusztítanánk, — ahogyan erre ugyancsak jó eséllyel pályázunk idáig —, a világmindenség egészében még mindig lehet, és bizonyára van is további lehetőség. Akár más bolygón, akár, — a magukat halottá, kő keménnyé merevítő, fiúvá, Isten barátaivá lenni szóló meghívásukat elutasítók helyett — köveknek adva a fiúvá-baráttá válhatás esélyét: még mindig, még ekkor is megszülethet az időtlen Ország lenyomata az idő világában.

Isten reméli s én is szeretnék bízni benne, hogy nem egy másik bolygón, kövekből lett fiakkal fog megvalósulni. Az Isten nem tett le rólunk. Mi sem tehetünk le önmagunkról. Remélnünk kell és alappal reménykedhetünk is, hogy kezdetét veheti az Ország ezen a bolygón és ennek az emberiségnek a körében, ha akárcsak ketten — hárman is hajlandók vagyunk együttműködni.

Az Országban az osztozók osztozásuk jutalmául nem a semmit kapják. Ami az Isten logikája, jobbik énünk hangja mellett döntésünk pillanatában logikus, okkal remélhető, de mégis meg-nem tapasztalható remény csak, az megtapasztalható valósággá válik, amikor a hasonló döntésre jutottak megfogják egymás kezét.

"Bizony mondom néktek, — állítja és ígéri Jézus —, senki sincsen, aki úgy hagyta el házáat vagy testvéreit, anyját vagy apját, gyermekeit vagy földjeit énérettem és az evangéliumért (Lukács szerint az Isten Országáért Lk 18,29), hogy ne kapna százannyit, most ebben a világban házakat és testvéreket, anyát, gyermeket és szántóföldeket üldözésekkel együtt, a jövő világban pedig örök életet (Mk 10,28-30).

Ennyi és nem több az ígélet. Ha nem rugaszkodunk el az evangélium realitásától számítanunk kell rá, hogy az idő korlátai között kibontakozó "miénk" világa sohasem fogja az emberiség egészét átfogni. Mindig lesznek, akik szabadságukkal élve a szerzés-vevés mellett döntenek. Ők nem csupán életük értelmének megkérdőjelezését, hanem annak veszélyeztetőit is látják az osztozás mellett döntőkben. Üldözni, zaklatni, háborgatni fogják tehát azokat. De nem csupán az üldöztetésben lesz részük, mintahogyan nem csupán időn túli jutalomra számíthatnak. Már most, ebben a világban kézzelfogható bizonyosságot szerezhetnek arról, ami reményük tárgya volt: a kölcsönös szeretetben élhetés nagyszerűségéről. Tapasztalhatják, hogy nincsenek magukra hagyatva, testvérek, nővérek, anyák, gyermekek hordozzák gondjaikat, dajkálják örömeiket, oszthatják meg velük házukat, asztalukat, szívüket.

A tapasztalat határa; az osztozásra és együttműködésre hajlandók körének határa. A tapasztalat mértékének intenzitása: az osztozás és együttműködés szándékát tettekre váltó erőfeszítés intenzitása. Érzékszerveinkre is ható tapasztalat a szem-

nem-látta, fül-nem-hallotta legszebb álmainkat is felülmúló csuda világról. A tapasztalat itt és most, már ebben a világban lehetséges. De itt és most, ebben a világban, mindig is töredékes és törekeny és az idő világában az is marad. Csak a jövő világban teljesülhet ki és lehet elveszithetetlen osztályrésznünk.

Mégis lehetséges, már itt és már most is. Valósítható és tapasztalható. Ha mégsem vágunk bele s tapasztalatra szert nem teszünk ne önmagunkon kívül, másokban — körülményekben keressünk és találjunk felmentő magyarázatot. Amikor körülményesen megindokolva kimondjuk azt, hogy lehetetlen s arra a végkövetkeztetésre jutunk, hogy a "van" bármily rossz is, az egyedüli racionális lehetőség, éppen amire legbüszkébbek vagyunk, értelmünk üz kegyetlen tréfát velünk. Gyakran abban sem gátol meg, hogy képtelenebbnél képtelenebb meséket tekintsünk készpénznek. Máskor pedig engedi, hogy úgy érezhessük, a ráció nevében utasítjuk el azt, aminek világunkon belüli valós létezése csakis egyedül rajtunk fordul.

A tréfának szerencsére nem mindig és nem mindenki dől be. Remélhetően tehát nem úzhető a világ végezetéig.

(folytatjuk)

MARGHESCU MÁRIA

A NÉGY FOGADALOM

Azok, akik rendszeresen gyakorolnak zen meditációt, vagyis a kolostori szerzetesek és emellett számtalan laikus csoport az egész világon, különböző nyelveken, naponta legalább egyszer elmondják a következő négy fogadalmat:

1. Az élőlények száma végtelen, fogadom, hogy mind megszabadítom.
2. A félrevezető gondolatok és érzelmek világa kimeríthetetlen, fogadom, hogy mind elkerülöm.
3. Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom.
4. A felébredés útja felülmúlhatatlan, fogadom, hogy szüntelenül járom.

Ha jobban odafigyelünk ezekre a sorokra, fel kell tűnnie annak, hogy olyan dolgokat fogadunk meg, amelyek teljesítése teljesen lehetetlen. Ez a négy mondat a zen szellemének összesűrítése, és egyben egy teljes életprogram. Nézzük meg közelebbről őket, először összességében. Hogyan tudnék véges életemben, véges energiámmal ilyen szuperlatívumokat, ilyen maximumokat teljesíteni? Nyilván sehogyan sem. Akkor miért fogadom meg mégis, hogy megteszem? Azért, mert így kötelezem el magam arra, hogy az utat, ha ráléptem, járjam is. Elöttem a cél: tudom, hogy elérhetetlen, de mégis követem, és járom az utat. Egyik lépés a másik után, következetesen. Maga az út a cél:

hogy szüntelenül járjam. Dogen zenszi, a 13. században a következő sorokat írta a szoto szerzetesrend főtemploma, az Eihei-ji bejárata fölél: „Ide csak azok léphetnek be, akiket az élet és a halál problémája érdekel. Akiket ez a kérdés nem érint, azoknak semmi okuk ezen a kapun átmenni.”

A negyedik fogadalom tulajdonképpen magába foglalja, feltételezi az első hármát is. Mert hogyan járom az utat? Úgy, hogy megszabadítom az élőlényeket, valamennyit, beleértve magamat is. Hogyan szabadítom meg? Mit jelent szabadnak lenni? Mikor vagyok jó a másikhöz, mikor szeretem? Fontos kérdések, el kellene gondolkodni róluk, foglalkozni kellene velük. A téma külön elmélkedés sorozat tárgya kellene, hogy legyen.

A feladaton való munkát gátolják a félrevezető gondolatok és érzelmek: fogadom, hogy ezeket mind elkerülöm. Melyek ezek a félrevezető gondolatok és érzelmek? Kimeríthetetlenül sok van, kezdve a valóban súlyos drámai gondokkal, mint amilyen az önbizalom hiánya, elhitettni magammal, hogy valamire nem vagyok képes, hogy senki sem szeret, feltételezni másról, hogy rosszat akar nekem, és így tovább, egészen az apró, hétköznapi gondokig.

Hogyan kerülhetem el őket?

A zazen alatt megpróbálom a tudatomat kiüresíteni, nem gondolni semmire, vagy valami nagyon semleges, banális feladatot adok elmémnek, például hogy számolom vagy egyszerűen csak figyelem a lélegzetemet. A nap folyamán gyakorlom a jelenlétet: itt és most. Arra koncentrálok, amit éppen teszek. Ha eszek, akkor eszek, ha olvasok, akkor olvasok, ha a buszmegállóhoz megyek, akkor a járásra figyelek, a lépéseimre, tudatosan érzékelem talpam alatt a talajt, a hideget, ami csípi az orromat. Nem menekülök a gondolatok elöl, csak egyszerűen nem törődök velük. Nem arra figyelek, ami volt, se nem arra, ami lesz vagy lehetne, hanem érzékelem azt, ami van. Tudatosan élem a pillanatot.

Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom. Ismét egy lehetetlenség. Hogyan tanulhatok meg megszámlálhatatlan tanítást? Mit értek ezen a kijelentésen? A jó pap holtig tanul, mondja a magyar közmondás. Nincs záróvizsga, nincs diplomázás, nincs bizonyítvány arról, hogy készen vagyok. Nyitottnak és alázatosnak kellennem. Tudom, hogy nem tudok mindent. De nem egyszerűen kritikátlanul szívok magamba minél több ismeretet. Az igaz tanokat akarom megtanulni. Amit holnap hallani fogok, megváltoztathatja azt, amit ma hiszek. A másik tudhat valamit, amit én még nem tudok. Az igazságnak több oldala van; nehéz, szinte lehetetlen a teljességet látni. „Vedd fel és nézd meg! Ha jó, tartsd meg, ha rossz, dobd el.” Ha bezárkózom a véleményembe, ha tévedhetetlennek tartom magam, nem ismerhetem meg, nem érthetem meg a másikat, magam előtt pedig elvágom a fejlődés, a szellemi gazdagodás útját. De a másik véglet sem megoldás. Ha ide-oda szaladgálok,

örökké újabb utat keresek, egyiken sem fogok messzire jutni.

Összefoglalva: a végtelen számú élőlények (magamat is beleértve) megszabadítására szüntelenül törekszem, ennek érdekében kerülöm a negatív gondolatokat és érzelmeket, de nyitott vagyok és kritikus, meg akarom ismerni az igaz tanokat.

A felébredés útja bejárhatatlan, fogadom, hogy szüntelenül járom. Fogadom: elhatároztam, akarom. Szüntelenül, mindig. Nemcsak ha kedvemre van, ha van rá időm, hanem igenis mindig találok rá időt, beiktatom az életembe. Nemcsak a zazent, a meditációt, hanem a munkámat is úgy végzem, és úgy pihenek, úgy szórakozom, hogy szem előtt tartom az összes élőlény megváltását. Nem vagyok a csúcson, nem ragyog fejem körül glória. Az út bejárhatatlan, de mégis szüntelenül járom. Miért? Az összes élőlény megváltásáért.

A zen kolostorok nem wellness klubok. A laikus közösségek sem. Pontosság, önfegyelem, külső és belső rend és tisztaság. Fegyelem nélkül nincs spirituális út, fegyelem nélkül nincs szabadság. Ez ellentmondásnak tűnik. Pedig csak a rám kényszerített fegyelem gátolhatja a szabadságomat. Az önként, belátásból, meggyőződésből vállalt fegyelem kiszabadít kényelemszeretetem, lustaságom, önzésem börtönéből. Ugyanakkor az öröm, a jó közérzet nem tilos. Mindennek meg van az ideje. Az egyik legnagyobb keresztény misztikus, Avilai Szent Teréz ezt igen tömören így fogalmazza meg: ha böjt, akkor böjt, ha peccsenye, akkor peccsenye. A cél ugyan nem önmagunk megváltása, önmagunk boldogítása, de egy egészséges közösségben (szanszkritül: szangában), ahol mindenki elsősorban jóindulattal, segíteni akarással, toleranciával és nem elvárással fordul a másik felé, ott, ahol mindenki szüntelenül azon fáradozik, hogy szeretetet adjon, ott mindenki kapni is fog szeretetet. Csak egy ilyen csoportban generálódhat annyi pozitív energia, ami önmagában is mint közösség, de tagjain, mint egyéneken keresztül is módosíthatja a társadalmat mozgó energia minőségét.

Manapság elterjedt vélemény, hogy mindenki elsősorban önmagáért felelős

Igaz, hogy a világot nem tudom megváltoztatni, csak önmagam. De azt is tudjuk, hogy minden mindennel összefügg és minden kölcsönhatásban van. Sein ist mitsein: a lét együttlét, pontosabban egymással lét. Egy közösség szellemiségét minden tag viselkedése formálja. Minden cselekedetünknek, gondolatunknak következménye van.

Az üres tükörben a kolostor előjárója megszidja Jan szant, mert robogóját figyelmetlenül vezette, kiegészítve az eseményt egy fiktív történettel:

- A koanok tanulmányozása - mondta - annak megértéséhez vezet, hogy a világon minden összefügg. Minden lényt láthatatlan szálak kapcsolnak egymáshoz. És mindenki, aki felismerte ezt az igazságot, figyelni fog, tudatosan tesz mindent, amit tesz. De te nem vagy ilyen.

- Nem? - kérdeztem udvariasan.
 - Nem - mondta az előljáró. És elégedetlenül nézett rám.
 - A múltkor láttalak, amint befordultál egy utcasarkon, és nem tetted ki a kezedet. Figyelmetlenségeddel arra kényszerítettél egy teherautósofórt, aki véletlenül mögötted haladt, hogy a járdára hajtsan, erre föl egy gyerekocsit toló hölgy nekiütközött egy nagy kereskedelmi társaság igazgatójának. Ez amúgy is rossz hangulatban volt, és elbocsátotta az egyik alkalmazottját, akit egyébként talán megtartott volna. Ez az ember pedig aznap este leitta magát, és megölt egy fiatal embert, akiből zen mester lehetett volna. Ha megfontoljuk ezeket a gondolatokat, akkor talán bárhol és bármikor nagyobb felelősséggel, empátiával, toleranciával, fogunk a környezetünk felé fordulni. A világ olyan, amilyenné formáljuk. A „világ” individuumok összessége. Elsősorban magamat tudom formálni. A csendben, fegyelmezetten, rendszeresen történő ülés által valami történik velem, bennem, benned, bennünk. Légy türelmes és kitartó, és bízzál az eredményben, még akkor is, ha lassan mutatkozik meg. Ajándékozzuk meg egymást jelenlétünkkel. „Hol ketten vagy hárman az én nevemben összejöttek, ott köztetek vagyok.”

GROMON ANDRÁS

HÜTLLEN, AVAGY OKOS SÁFÁR?

(Lk 16,1-10)

Jézus egyik legismertebb, ugyanakkor legkevésbé értett példabeszéde a „hütlenn sáfárról” szóló, ezen belül is az, hogyan minősíthetett Jézus okosnak egy (állítólag) hétprobás bűnözőt. A megfelelő háttérismeretek birtokában azonban megoldódik a rejtély.

A példabeszéd

(1) Tanítványaihoz is szólt: „Volt egy gazdag ember, akinek volt egy intézője, és ezt bevádolták nála azzal, hogy tékozolja a vagyonát. (2) Hívatta, és ezt mondta neki: »Mit hallok rólad? Számolj el vagyonkezeléseddel, mert nem végezheted többé a vagyonkezelést.« (3) Az intéző erre ezt mondta magában: »Mi tegyek most, hogy uram elveszi tőlem a vagyonkezelést? Kapálni nincs erőm, koldulni szégyellek. (4) Tudom már, mit tegyek, hogy amikor eltávolítanak a vagyonkezelésből, befogadjanak házukba az emberek.« (5) Egyenként magához hívatta urának adósait. Az elsőhöz így szólt: »Mennyivel tartozol uramnak?« (6) Az meg így szólt: »Száz hordó olajjal.« Mire ő azt mondta neki: »Vedd át az adósleveledet, ülj le, és írd gyorsan ötvenet!« (7) Aztán egy másiknak ezt mondta: »Hát te mennyivel tartozol?«

Az meg így szólt: »Száz zsák búzával.« Azt mondta neki: »Vedd át az adósleveledet, és írd nyolcvanot!« (8a) És az úr megdicsérte az igaztalan intézőt, mivel okosan járt el. (8b) Mert e világ fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság fiai. (9) Én is mondom nektek: Szereztek magatoknak barátokat az igaztalan mammonnal, hogy amikor megszűnik, befogadjanak titeket az örök sátrakba.”

Előzetes tudnivalók

Megoszlanak a vélemények arról, hogy itt Jézus által kitalált történettel van-e dolgunk, vagy olyan, közszájon forgó történetről, amelyet Jézus csupán átvett, esetleg egy konkrét botrányos esetről, amely akkoriban beszédtéma volt.

Az elbeszélésből nem derül ki, hogy miben állt az intéző tékozlása, és az sem, hogy a vád megalapozott volt-e, vagy sem, bár „kiütkeresésével” az intéző hallgatólagosan elismeri azt. Mindenesetre ugyanaz a „tékozol” ige áll itt, mint a Lk 15,13-ban.

A példabeszéd konkrét galileai gazdasági viszonyokat feltételez: A – gyakran külföldi – nagybirtokosok egy általános bérlőnek adták ki földjeiket, az meg „al-haszonbérlőknek”, akik aztán a földet megművelő parasztnak (akiktől a tényleges terméstől függetlenül behajtották a bérleti díjat). Ebben a rendszerben nagyon fontos szerep jutott a meglehetősen nagy önállósággal eljáró intézőknek, akik számadással tartoztak a tulajdonosnak (vö. Mk 12,1-2).

A szóban forgó „adósok” vagy bérlők (parasztok), akiknek haszonbérként be kellett szolgáltatniuk a föld termésének meghatározott részét, vagy nagykereskedők, akik adóslevél ellenében nagyobb szállítmányokat kaptak. Az 5-7. v. hatalmas számadatai az utóbbit valószínűsítik, de az is lehetséges, hogy ebben az esetben Jézus engedett a keleti ember vonzódásának a nagy számokhoz.

Csak szemléltetésül: Az eredetiben említett „hordó”-mértékegység („bat”) 36,5 liter, a 100 „bat” tehát 36,5 hektoliter; ez 146 olajfa termésének felel meg, mert egy olajfa átlagos termése Palesztinában 120 kg olívbogyót, ill. 25 liter olajat tett ki; pénzbeli értéke mintegy 1000 dénár (= ezer napszám) volt. – A „zsák”-mértékegység pedig („kór”) a „bat” tízszerese, a 100 kór tehát 365 hektoliter; ez 42 hektár föld termésének felelt meg, pénzbeli értéke pedig mintegy 2500 dénár volt. – Hatalmas adósságokról van tehát szó. Az engedmény azonban (kb. 18 hl olaj, 73 hl búza) nagyjából azonos értékű, kb. 500 dénár, mivel az olaj sokkal drágább volt, mint a búza. (500 dénárból egy szegény ember 500 napig, azaz csaknem 1 év és 5 hónapig tudta eltartania a családját...)

Az intézőnek az 5-7. versben leírt eljárása két dolgot jelenthet:

a) Szorult helyzetében az 1. versben emlegetett vagyon-eltékozlás után okirat-hamisítás segítségével